

אריה תל-חי שותה וויסקי

כמעט איש בישראל לא הרגיש בשבוע שעבר שהגיע - ועבר - יום יא באדר, יום הזכרון לגיבורי תל-חי, וכראשם יוסף טרומפלדור, שהגנו לפני דור על נקודתם הנחת והבטיחו את צירוף מעיינות הירדן לשטח המנדט הבריטי של ארץ-ישראל, בניגוד לדרישות ה- צרפתים. השנה, עם גבור התכונה לקראת פורים, נבלעה שאגת ה- אריה של תל-חי בהמולת אקרחה- הצעצועים.

אחד שלא שכח היה עמוס קינן, סופרו המשוטט של העולם הזה- באירופה. הוא חיפש ונילה בלונדון את האיש שפסל את האריה, ש- נשכח מזמן מן הזכר.

לונדון

הדבר העצוב ביותר שאפשר לפגוש בחוץ-לארץ הוא אלה שהיו פעם ישראלים. הם נראים לך כמין מוכרת מודרנה-מבול, מימים רחוקים, שפעם שמעת עליהם, או קראת עליהם בנודנותיו של אורי קיסרי, ימים שהיו ולא ישו. אתה נתקל בהם במקומות בלתי-צפויים, במסעדות קטנות בסוהו, בבאר-רים קטנים של חטוף-אכולי-ושתה-כרימטר- נמות, וכאשר הם שומעים את העברית שבפיך הם מתקרבים בכיינות ומתחילים לדבר אתך.

העברית שבפיהם שונה לחלוטין מזו שלך. היא קרובה הרבה יותר לשפת-ההשכלה, ומתובלת הרבה יותר בעברית ובתורכית. כל אחד מאלה חי את ארץ-ישראל שאותה עזב. מהם שזוכרים רק את הבתים הקטנים של אחוזת בית, ואת יקבי ראשון לציון, את הקאמקס, ובדברם על כסף הם מזכירים בישליקים ונפוליאונים. מהם שזוכרים רק את העליה השנייה, עברו יחד עם בן-גוריון, ומהם שזוכרים יפה את גודד העבודה ואת יצחק שדה.

מאסטרו מאדיו, למשל, המלמד זמרה ומכשיר "קרוניום" להופעות בבי.בי.סי, זוכר רק את מאה-שערים מלפני יובל שנים, כאר שר היה נער קטן וברח מבית הוריו בדילה דגס הולך ליפה, ואת הלילה הראשון בילה בחאן בבאב אל ואד. באניה אוסטריה נסע לקונסטנצה ומשם לוינה, ומפרח חזנים הפך למה שהפך. אך הוא רק אחד מרבים.

אחד מאלה הוא אברהם מלניקוב. כל אחד מאתנו ראה את האריה בתל חי, אך מסופי קני אם יש מישהו היודע שפסל זה הוא עבודת חייו של אחד אברהם מלניקוב, המת- גורר מזה עשרים שנה בלונדון ומתגעגע לארץ.

אנשים ספורים

פגשתי אותו באחת מאותן מסיבות-הקוקי טייל, בביתו של מישהו ששכחתי מה שמו, בהן נפגשים אלה שאינם מכירים זה את זה ומדברים על אלה שאינם מאלה אינו מכיר, ומחליפים ברכות סתמיות. ובהזדמנות זו מחליפים באקראי את הנשים או את הבעי- לים לזמן קצר או ארוך, כי אנשי הבורמה כאן הגם מפורים להפליא, ואחר חוזרים איש למאורתו.

שם פגשתי אחד שהיה במלוגה הראשונה של הפלמ"ח, ועכשיו הוא עובד באיזה בית- חרושת למטוסים. שם פגשתי את אליאס קנטי, סופר יהודי בולגרי מפורסם בשעתו, שספרו אוסו דא-פה תורגם לכמה וכמה לשונות והיום איש אינו יודע עליו, ואת מלניקוב.

מלניקוב דומה בדיוק למיכל אנגילו, הוא פנה אלינו בעברית צחה, ושאל מה קרה ללונדון. הוא טען שבלכתו בפ-נצ'לי-ריד הוא שומע עברית על כל צעד ושעל ומה יהיה הסוף, ועד מתי ישב כאן. לבסוף הזמין אותנו לארוחת-ערב.

חולדות האריה

מלניקוב מבשל מצויין. האורז שלו הוא אורז בדווי אמיתי, ואת פשטידת-התפוחים שלו תאכל רק בבית האנגלי ההגון ביותר.

פועלים וקפיליסטים

ואו בא מישהו מהסתדרות העובדים ואמר שאנחנו לא רוצים שקפיליסטים יקימו לנו כאן מצבות על קברי גבורינו, ואין לנו חפץ בכספו ובזוהו של סיר אלפרד מונד. אותו איש היה אימפולסיבי ושוטה, כי סיר אלפרד נעלב ולא שלח בזמן את הצ'ק על סך 25,000 לירות שהבטיח לתת להסתדרות העובדים.

על כן היה צורך לשלוח שליח מיוחד ללונדון ולהבטיח לסיר אלפרד שההסתדרות מוכנה להקם מצבות גבורים מכספי הקפי- טליסטים, אבל שישלחו למען השם את ה-25,000 הלירות. סיר אלפרד אמר אולי רייט ושלח את הכסף. אבל מלניקוב לא חיכה לבל ההתפתחות הזאת. כי הוא התחיל לאהוב את רעיון הפסל בתל-חי.

עוד בטרם יצאו השליחים בהולים ללונדון לחלות את פניו של סיר אלפרד, עלה מל- ניקוב לכפר בלעדי, ושם פגש את נחום הורביץ ואת יצחק לנדנברג, אלוף-החוצבים, הלא הוא יצחק שדה. נחום הורביץ היה ברנש פיקח מאד. הוא החליק את שפמו ואמר שכפר בלעדי רוצה במצבה, ולא אכפת מי יתן את הכסף. הוא אמר ליצחק לנדנברג לגשת עם מלניקוב ולבחור איזה סלע מהי- סלעים העוטרים את תל-חי, לחצוב אותו

מהרה, לגלגל אותו לתל חי, ולהשאיר את שאר המלאכה למלניקוב.

מלניקוב רצה לפסל תבנית אריה עברי. לא אשורי, לא בבל, לא מצרי ולא אירופי. המפנה את גבו לאירופה ושואג מורחה. ולא מברונזה ולא משיש א-טלקי של קרארה. אלא משיש עברי מהרי הגליל, שיש מטולה. עד היום טרם נוצר פסל כזה, כולו על סהר השיש שלנו.

למעלה למעלה, בראש ההר, מצאו סלעי- שיש ענקי. יצחק שדה מרד אותו פנים ואחור, והחל לחצוב אותו מההר. היה זה גוש ענקי ומאיים, כמה מאות טונות משי- קלי. אי אפשר היה לספל בו בחמרי נסץ, מחשש סדקים. שלושים יום עבד יצחק שדה, בשתי ידיו האוחזות בבלמינה, כלי החוצבים, עד שאפשר היה להעתיק את גוש הענק ממקומו. ואז נתנו כולם יד ושכם ואמרו: "הופ!" והכצע החל להתגלגל במירד ההר.

ארבע שנות-עמל

הוא התגלגל בקפ-צות-ענק עליונה. האדמה רעדה תחתיו. לפתע צנח על צידו, אחר התרומם שוב והמשיך להתגלגל, אחר נעצר במאונך, והחל לנטות שוב לאט לאט על צידו. 100 לירות עלה אחר כך להרים אותו שוב למצבו המאונך, ועוד כמה מאות לירות להביא אותו בדיוק למקום שנועד לו, משי- קיף אל עמק החולה ואל החרמון, גישא למרחוק.

ארבע שנים עמל מלניקוב על הפסל. מ' מאות הטונות של שיש גלמי נותרו רק 120 טונה של אריה, הזוקף את צוארו למרום בשאגה. נדמה היה למלניקוב שהד- השאגה מתפשט על כל פני עמק החולה. כספו של מונד לא הספיק. מלניקוב, בן להוריא עשירים, כילה את כל כספו במי- לאכת הפסל, אבל ההסתדרות לא כעסה הפעם. וכמוכן נבחרה ועדה ציבורית. בוועדה הצבורית היו ביאליק, רמו, ועוד כמה אנשי צורה, נכבדי הישוב. הועדה הציבורית עלתה לתל-חי, ראתה את הפסל, מדרה את קומתו, וחברה דין-וחשבון עם המלצה. את הדין וחשבון כתב חיים נחמן ביאליק, בסגנון של חיים נחמן ביאליק, ומאו ועד היום טרם חובר זין וחשבון לציבור בעבריה אשר כזאת, עברית מתוקה מדבש.

הרבה יין שתו לכבוד המאורע, ומלניקוב נסע לאנגליה. כאן ערך מיליון תערוכות, וכתבו עליו בכל מיני עיתונים, ולאט לאט זוקה השיבה בשערי, והבלורית העבונה החלה להדלדל, ויום אחד נוכח מלניקוב לפתע שהנה הוא יושב לו מזה עשרים שנה באנגליה. כך זה קורה. "מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר", הוא אימר ומוזג כוסית ויסקי. לפתע נעשה עצוב, מלנכולי. השנים עוברות ונותרם רק זכ- רונות, אורי צבי גרינברג ודיונגוף, קפה שלג-לבנון והעיר העתיקה, שמואל יוסף עגנון ותלפיות הישנה, והקדר הארמני ותמול- שלשום והעדלידע ובית-הקברות הישן.

ומחר נלך לעוד מסיבת-קוקטייל, ונשחה עוד גיין, וכשנמות יקברו אותנו יקבי ראשון-לציון.

